UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

30 päivänä kesäkuuta 2011 *

Asiassa C-271/10,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Raad van State (Belgia) on esittänyt 17.5.2010 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 31.5.2010, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Vereniging van Educatieve en Wetenschappelijke Auteurs (VEWA)

vastaan

Belgian valtio,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: seitsemännen jaoston puheenjohtaja D. Šváby, joka hoitaa kolmannen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, J. Malenovský (esittelevä tuomari) ja T. von Danwitz,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

julkisasiamies: V. Trstenjak,
kirjaaja: hallintovirkamies C. Strömholm,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 24.3.2011 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Vereniging van Educatieve en Wetenschappelijke Auteurs (VEWA), edustajinaan advocaat Y. Nelissen Grade ja advocaat S. Verbeke,

– Belgian hallitus, asiamiehinään T. Materne ja J.-C. Halleux, avustajinaan avocat C. Doutrelepont ja avocat K. Lemmens,

– Espanjan hallitus, asiamiehenään N. Díaz Abad,

– Euroopan komissio, asiamiehinään M. van Beek ja J. Samnadda,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 19.11.1992 annetun neuvoston direktiivin 92/100/ETY (EYVL L 346, s. 61) 5 artiklan 1 kohdassa, josta on tullut vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 12.12.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/115/EY (EUVL L 376, s. 28) 6 artiklan 1 kohta, tarkoitetun käsitteen ”korvaus”, joka maksetaan tekijänoikeuksien haltijoille lainauksesta yleisölle, tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty sellaisen kanteen yhteydessä, jonka Vereniging van Educatieve en Wetenschappelijke Auteurs (VEWA) on nostanut Belgian valtiota vastaan tekijöiden, esittäjien, äänitteiden tuottajien ja elokuvien ensimmäisten tallennusten tuottajien oikeuksista yleisölle lainauksesta maksettavaan korvaukseen 25.4.2004 tehdyn kuninkaan päätöksen (jäljempänä kuninkaan päätös) kumoamiseksi.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 92/100 johdanto-osan 7, 14, 15 ja 18 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”tekijöiden ja esittäjien luovan ja taiteellisen työn jatkuvuus edellyttää riittäviä tuloja, ja erityisesti äänitteiden ja elokuvien tuottamisen vaatimat sijoitukset ovat erityisen suuria ja epävarmoja; mahdollisuus näihin tuloihin ja sijoitusten takaisin saamiseen voidaan tehokkaasti turvata ainoastaan antamalla riittävä oikeudellinen suoja asianomaisille oikeudenhaltijoille

– –

kun yleisölle avoimen laitoksen harjoittama lainaus edellyttää maksua, joka ei ole suurempi kuin on tarpeen laitoksen toimintakulujen peittämiseksi, ei kyseessä ole tässä direktiivissä tarkoitettu suora tai välillinen taloudellinen tai kaupallinen hyöty

on tarpeen ottaa käyttöön järjestelmä, jolla taataan luovuttamaton kohtuullinen korvaus tekijöille ja esittäjille – –

– –

on myös tarpeen suojata ainakin tekijöiden oikeuksia yleisölle lainauksen osalta säätämällä erityisestä järjestelmästä; kaikkien toimenpiteiden, jotka toteutetaan tämän direktiivin 5 artiklan nojalla, on kuitenkin oltava sopusoinnussa yhteisön oikeuden kanssa, erityisesti perustamissopimuksen 7 artiklan kanssa."

4 Direktiivin 92/100 1 artiklan 1–3 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Jollei 5 artiklasta muuta johdu, jäsenvaltioiden on tämän luvun säännösten mukaisesti säädettävä oikeudesta sallia tai kieltää tekijänoikeudella suojattujen teosten alkuperäiskappaleiden ja kopioiden sekä muiden 2 artiklan 1 kohdassa mainittujen kohteiden vuokraus ja lainaus.

2. Tässä direktiivissä 'vuokrauksella' tarkoitetaan saataville saattamista rajoitetuksi ajaksi suoraa tai välillistä taloudellista tai kaupallista etua vastaan.

3. Tässä direktiivissä 'lainauksella' tarkoitetaan saataville saattamista rajoitetuksi ajaksi ilman suoraa tai välillistä taloudellista tai kaupallista etua, kun se tapahtuu yleisölle avointen laitosten välityksellä."

5 Direktiivin 92/100 4 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Tekijä tai esittäjä, joka on siirtänyt tai luovuttanut äänitteen taikka elokuvan alkuperäiskappaleen tai kopion vuokrausoikeuden äänitteiden tai elokuvien tuottajalle, säilyttää oikeuden kohtuulliseen korvaukseen vuokrauksesta."

6 Direktiivin 92/100 5 artiklan 1–3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltiot voivat poiketa 1 artiklassa säädetystä yksinoikeudesta lainata yleisölle, jos ainakin tekijät saavat korvauksen tästä lainauksesta. Jäsenvaltiot voivat vapaasti vahvistaa tämän korvauksen ottaen huomioon kulttuurin edistämistä koskevat tavoitteensa.

2. Jos jäsenvaltiot eivät sovella 1 artiklassa säädettyä yksinoikeutta äänitteisiin, elokuviin ja tietokoneohjelmiin, niiden on otettava käyttöön ainakin tekijöille maksettava korvaus.

3. Jäsenvaltiot voivat vapauttaa tietyt laitosten ryhmät 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun korvauksen maksamisesta.”

7 Direktiivin 92/100 8 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä oikeudesta, jolla voidaan varmistaa, että käyttäjä maksaa kohtuullisen kertakorvauksen, jos kaupallisessa tarkoituksessa julkaistua äänitettä tai sen kopiota käytetään vapaasti etenevien radioaaltojen välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin tai mihin tahansa välittämiseen yleisölle, ja varmistaa, että tämä korvaus jaetaan asianomaisten esittäjien ja äänitteiden tuottajien kesken – –”

Kansallinen säännöstö

Laki, joka on annettu 30.6.1994

8 Direktiivi 92/100 pannaan täytäntöön tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista 30.6.1994 annetulla lailla (Wet betreffende het auteursrecht en de naburige rechten; Belgisch Staatsblad 27.7.1994, s. 19297), sellaisena kuin se on ollut voimassa vuodesta 2005 (jäljempänä 30.6.1994 annettu laki).

9 Lain 23 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Tekijä ei voi kieltää kirjallisten teosten, tietokantojen, valokuvateosten, musiikkiteosten partituurien, ääniteosten ja audiovisuaalisten teosten lainausta, kun lainauksen järjestävät opetus- ja kulttuuritarkoituksessa laitokset, jotka viranomaiset ovat virallisesti hyväksyneet tai perustaneet kyseiseen tarkoitukseen.”

10 Lain 47 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Esittäjä ja tuottaja eivät voi kieltää äänitteiden tai elokuvien ensimmäisten tallennusten lainausta, kun lainauksen järjestävät opetus- ja kulttuuritarkoituksessa laitokset, jotka viranomaiset ovat virallisesti hyväksyneet tai perustaneet kyseiseen tarkoitukseen.”

11 Kyseisen 30.6.1994 annetun lain 62 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Tekijällä ja kustantajalla on oikeus korvaukseen kirjallisten teosten, tietokantojen, valokuvateosten tai musiikkiteosten partituurien lainauksesta 23 §:ssä säädetyin edellytyksin.

2. Tekijällä, esittäjällä ja tuottajalla on oikeus korvaukseen ääniteosten tai audiovisuaalisten teosten lainauksesta 23 ja 47 §:ssä säädetyin edellytyksin.”

12 Lain 63 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”Kuningas vahvistaa 62 §:ssä tarkoitettujen korvausten määrän laitoksia ja oikeuksia hallinnoivia järjestöjä kuultuaan. – –

– –

Kuningas määrää kieliyhteisöjä kuultuaan ja tarvittaessa näiden aloitteesta, että tietyt viranomaisten hyväksymien tai perustamien laitosten ryhmät vapautetaan korvauksen maksamisesta tai velvoitetaan maksamaan 62 §:ssä tarkoitettuna korvauksena lainakohtainen kiinteä maksu.”

Kuninkaan päätös

13 Kuninkaan päätöksellä pannaan täytäntöön direktiivin 92/100 5 artikla.

14 Kuninkaan päätöksen 4 §:n 1–3 momentissa säädetään seuraavaa:

”[30.6.1994 annetun] lain 62 §:ssä tarkoitettujen korvausten kiinteäksi määräksi vahvistetaan 1 euro vuodessa sellaista täysi-ikäistä henkilöä kohti, joka on rekisteröitynyt 2 §:ssä tarkoitettuihin lainausta harjoittaviin laitoksiin, kunhan tällainen henkilö on tehnyt viiteajanjaksona vähintään yhden lainauksen.

[30.6.1994 annetun] lain 62 §:ssä tarkoitettujen korvausten kiinteäksi määräksi vahvistetaan 0,5 euroa vuodessa sellaista alaikäistä henkilöä kohti, joka on rekisteröitynyt 2 §:ssä tarkoitettuihin lainausta harjoittaviin laitoksiin, kunhan tällainen henkilö on tehnyt viiteajanjaksona vähintään yhden lainauksen.

Kun henkilö on rekisteröitynyt useampaan kuin yhteen lainausta harjoittavaan laitokseen, korvauksen määrä on tällaisen henkilön osalta maksettava vain kerran.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

15 VEWA on belgialainen tekijänoikeuksia hallinnoiva järjestö.

16 VEWA nosti 7.7.2004 Raad van Statessa kanteen kuninkaan päätöksen kumoamiseksi.

17 Kanteensa tueksi VEWA väittää erityisesti, että kun kuninkaan päätöksen 4 §:ssä säädetään yhden euron kiinteämääräisestä korvauksesta vuodessa henkilöä kohti, sillä rikotaan direktiivin 92/100 säännöksiä, joiden mukaan lainauksesta tai vuokrauksesta on maksettava ”kohtuullinen korvaus”.

18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että direktiivin 92/100 4 artiklan 1 kohdassa ja 8 artiklan 2 kohdassa viitataan ”kohtuulliseen korvaukseen”, kun taas direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa mainitaan vain ”korvaus”. Se lisää, että vaikka unionin tuomioistuimella onkin jo ollut tilaisuus tulkita direktiivin 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun ”kohtuullisen korvauksen” käsitettä (asia C-245/00, SENA, tuomio 6.2.2003, Kok., s. I-1251) ja lausua direktiivin 5 artiklan 3 kohdasta, joka koskee mahdollisuutta vapauttaa tietyt laitosten ryhmät korvauksen maksuvelvollisuudesta (asia C-36/05, komissio v. Espanja, tuomio 26.10.2006, Kok., s. I-10313), se ei ole vielä koskaan lausunut direktiivin 5 artiklan 1 kohtaan sisältyvästä ”korvauksen” käsitteestä.

19 Näin ollen Raad van State on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [direktiivin 92/100] 5 artiklan 1 kohta, josta on tullut [direktiivin 2006/115] 6 artiklan 1 kohta ja jonka mukaan ainakin tekijöiden on saatava korvaus lainauksesta yleisölle, esteenä kansalliselle säännökselle, jossa vahvistetaan korvauksen kiinteäksi määräksi 1 euro vuodessa täysi-ikäistä henkilöä kohti ja 0,5 euroa vuodessa alaikäistä henkilöä kohti?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään pääasiallisesti sitä, onko direktiivin 92/100 5 artiklan 1 kohta esteenä pääasiassa kyseessä olevan

kaltaiselle lainsäädännölle, jolla perustetussa järjestelmässä yleisölle lainauksesta tekijöille maksettava korvaus lasketaan yksinomaan lainaajien, jotka ovat rekisteröityneet yleisölle lainausta harjoittaviin laitoksiin, määrän mukaan lainaaja- ja vuosikohtaisesti vahvistetun kiinteän summan perusteella.

21 Heti aluksi on muistutettava, että tekijöillä on direktiivin 92/100 1 artiklan 1 kohdan nojalla yksinoikeus sallia tai kieltää lainaus. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin direktiivin 92/100 5 artiklan 1 kohdan nojalla poiketa kyseisestä yksinoikeudesta siltä osin kuin on erityisesti kyse lainauksesta yleisölle.

22 Siltä osin kuin tällainen valinnainen poikkeaminen loukkaa tekijöiden yksinoikeutta, koska he menettävät oikeutensa sallia tai kieltää tietynlainen lainaus, poikkeamismahdollisuus edellyttää, että tekijät saavat korvauksen kyseisestä lainauksesta.

23 Ensinnäkin sen täsmentämiseksi, ketkä ovat velvollisia maksamaan korvauksen tekijöille lainauksesta yleisölle, on korostettava, että direktiivin 92/100 1 artiklan 3 kohdassa lainauksella tarkoitetaan kohteiden saataville saattamista rajoitetuksi ajaksi ilman taloudellista tai kaupallista etua, kun se tapahtuu yleisölle avointen laitosten välityksellä. Tällaisesta määritelmästä ja direktiivin tavoitteesta voidaan päätellä, että tekijöille kuuluvan korvauksen maksuvelvollisuuden taustalla olevana toimintana on kohteiden saattaminen saataville yleisölle avoimista laitoksista, mikä mahdollistaa kohteiden oton lainaksi, eikä se, että tällaisiin laitoksiin rekisteröityneet henkilöt tosiasiallisesti ottavat lainaksi tiettyjä kohteita. Tekijöille kuuluvan korvauksen maksuvelvollisuus on siis lähtökohtaisesti laitoksilla, jotka vastaavat kyseisestä saataville saattamisesta.

24 Tällainen päätelmä saa implisiittisesti tukea direktiivin 92/100 5 artiklan 3 kohdasta, jonka nojalla jäsenvaltiot voivat vapauttaa tietyt lainausta harjoittavien laitosten ryhmät korvauksen maksamisesta.

25 Siltä osin kuin on kyse korvauksen käsitteestä oikeuskäytännössä on jo todettu, että niin unionin oikeuden yhdenmukainen soveltaminen kuin yhdenvertaisuusperiaatekin edellyttävät, että unionin oikeuden sellaisen säännöksen tai määräyksen, jossa ei nimenomaisesti viitata jäsenvaltioiden oikeuteen säännöksen tai määräyksen sisällön ja ulottuvuuden määrittämiseksi, sanamuotoa on tavallisesti tulkittava koko unionissa itsenäisesti ja yhdenmukaisesti ja että tässä tulkinnassa on otettava huomioon säännöksen tai määräyksen asiayhteys ja kyseisellä säännöstöllä tavoiteltu päämäärä (ks. mm. asia C-357/98, Yiadom, tuomio 9.11.2000, Kok., s. I-9265, 26 kohta ja em. asia SENA, tuomion 23 kohta).

26 Tämä pätee direktiivin 92/100 5 artiklan 1 kohtaan sisältyvään ”korvauksen” käsitteeseen, jota ei ole direktiivissä määritelty (ks. ”kohtuullisen korvauksen” käsitteestä analogisesti em. asia SENA, tuomion 24 kohta).

27 Asiayhteydestä, johon korvauksen käsite kuuluu, on huomattava, ettei direktiivi 92/100 ole ainoa instrumentti immateriaalioikeuksien alalla, ja kun unionin oikeusjärjestyksen yhtenäisyyden ja johdonmukaisuuden vaatimukset otetaan huomioon, kyseistä korvauksen käsitettä on tulkittava niiden sääntöjen ja periaatteiden valossa, jotka on annettu kaikilla immateriaalioikeuksia koskevilla direktiiveillä, sellaisina kuin unionin tuomioistuin on kyseisiä sääntöjä ja periaatteita tulkinnut.

28 Oikeuskäytännössä on tässä yhteydessä jo todettu tulkittaessa yksityiskäyttöön tapahtuvaa kappaleen valmistamista koskevaa ”sopivan hyvityksen” käsitettä, joka mainitaan tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY (EYVL L 167, s. 10) 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa, että tällaisen hyvityksen tarkoituksena on korvata tekijöille riittävällä tavalla se, että heidän suojattuja teoksiaan on käytetty ilman heidän lupaansa, joten hyvitystä on pidettävä korvauksena vahingosta, joka tekijälle on aiheutunut kappaleen valmistamisesta (ks. vastaavasti asia C-467/08, Padawan, tuomio 21.10.2010, Kok., s. I-10055, 39 ja 40 kohta).

29 Direktiivissä 92/100 on kyllä niin, että säätäessään tekijöiden yksinoikeutta koskevasta poikkeuksesta yhteisön lainsäätäjä käyttää ilmaisua ”korvaus” eikä direktiivissä 2001/29 käytettyä ilmausta ”hyvitys”. ”Korvauksen” käsitteenkin tarkoituksena on kuitenkin säätää vahingonkorvauksesta tekijöille, koska se maksetaan vastaavassa tilanteessa eli silloin, kun teoksia käytetään yleisölle lainauksen yhteydessä ilman tekijöiden lupaa, mistä aiheutuu tekijöille vahinkoa.

30 Lisäksi on huomattava, että direktiivin 92/100 5 artiklan 1 kohdassa mainitaan vain ”korvaus”, kun taas vuokrausta koskevassa direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa viitataan järjestelmällisesti ”kohtuulliseen korvaukseen”. ”Kohtuullisen korvauksen” käsite esiintyy myös direktiivin 8 artiklan 2 kohdassa, joka koskee yleisradiointia ja välittämistä yleisölle. Jo tällainen sanamuotojen erilaisuus tarkoittaa sitä, ettei mainittuja kahta käsitettä saa tulkita identtisesti.

31 Direktiivin 92/100 johdanto-osan 18 perustelukappaleestakin ilmenee, että yleisölle lainauksen osalta on tarpeen säätää erityisestä järjestelmästä tekijöiden oikeuksien suojaamiseksi. Yleisölle lainausta koskevan järjestelmän siis katsotaan poikkeavan muista kyseisessä direktiivissä säädetyistä järjestelmistä. Saman on pädettävä kyseisten järjestelmien eri osatekijöihin, myös vahingonkorvaukseen tekijöille.

32 Lopuksi korvauksen määrästä on todettava, että oikeuskäytännössä on jo katsottu direktiivin 92/100 8 artiklan 2 kohtaan sisältyvästä ”kohtuullisen korvauksen” käsitteestä, että tällainen korvaus edellyttää, että sen kohtuullisuutta arvioidaan erityisesti ottamalla huomioon suojatun kohteen käytön arvo taloudellisessa vaihdannassa (ks. vastaavasti em. asia SENA, tuomion 37 kohta).

33 Kuten tämän tuomion 23 kohdassa muistutettiin, lainauksella ei direktiivin 92/100 1 artiklan 3 kohdan mukaisesti ole suoraa tai välillistä taloudellista tai kaupallista luonnetta. Suojatun kohteen käyttöä yleisölle lainauksen tapauksessa ei siis voida arvioida ottamalla huomioon kyseisen käytön arvo taloudellisessa vaihdannassa. Korvauksen määrä on siis välttämättä pienempi kuin kohtuullisen korvauksen määrä tai sille voidaan jopa vahvistaa kiinteä määrä kaikkien kyseessä olevien suojattujen kohteiden saataville saattamisen hyvittämiseksi.

34 Vahvistettavan korvauksen avulla tekijöiden on kuitenkin voitava saada riittävät tulot direktiivin 92/100 johdanto-osan seitsemännessä perustelukappaleessa todetun mukaisesti. Sen määrä ei siis voi olla puhtaasti symbolinen.

35 Yleisölle lainauksesta tekijöille maksettavan korvauksen määrän määrittämiskriteereistä erityisesti on muistutettava, ettei ole mitään objektiivista syytä, jonka perusteella unionin tuomioistuin voisi vahvistaa yhdenmukaisen korvauksen määrittämisessä noudatettavat yksityiskohtaiset säännöt; tällainen vahvistaminen johtaisi väistämättä siihen, että unionin tuomioistuin asettuu jäsenvaltioiden paikalle, joita ei direktiivissä 92/100 velvoiteta noudattamaan mitään erityisiä kriteerejä. Näin ollen yksin jäsenvaltioiden tehtävänä on määrittää alueellaan asianmukaisimmat kriteerit varmistaakseen unionin oikeuden ja erityisesti direktiivin 92/100 rajoissa, että kyseistä unionin oikeuden käsitettä noudatetaan (ks. analogisesti em. asia SENA, tuomion 34 kohta).

36 Tässä yhteydessä on niin, että direktiivin 92/100 5 artiklan 1 kohdan sanamuodon mukaan jäsenvaltioille on jätetty suuri harkintavalta. Nämä nimittäin voivat vahvistaa yleisölle lainauksesta tekijöille maksettavan korvauksen määrän omien kulttuurinedistämistavoitteidensa mukaan.

37 Koska korvausta kuitenkin on pidettävä – kuten tämän tuomion 28 ja 29 kohdassa todettiin – korvauksena vahingosta, joka tekijöille on aiheutunut heidän teostensa käytöstä ilman heidän lupaansa, korvauksen määrää ei voida vahvistaa täysin irrallaan

tällaisen vahingon osatekijöistä. Koska vahinko aiheutuu lainauksesta yleisölle eli suojattujen kohteiden saattamisesta saataville yleisölle avoimista laitoksista, maksettavan korvauksen määrässä olisi otettava huomioon kyseisen saataville saattamisen laajuus.

38 On siis niin, että mitä suurempi määrä suojattuja kohteita saatetaan saataville lainausta yleisölle harjoittavasta laitoksesta, sitä laajemmin loukataan tekijänoikeuksia. Tämän seurauksena korvauksen määrässä, joka tällaisen laitoksen on maksettava, olisi otettava huomioon yleisön saataville saatettujen kohteiden määrä, ja lainausta yleisölle harjoittavien suurten laitosten olisi siis maksettava merkittävämpi korvaus kuin pienempien laitosten.

39 Aivan yhtä merkityksellinen on lisäksi kyseessä oleva yleisö eli niiden lainaajien määrä, jotka ovat rekisteröityneet lainausta harjoittavaan laitokseen. On nimittäin niin, että mitä suuremmalla määrällä henkilöitä on mahdollisuus käyttää suojattuja kohteita, sitä laajemmin loukataan tekijänoikeuksia. Tämän takia tekijöille maksettavan korvauksen määrä olisi vahvistettava ottamalla myös huomioon tällaiseen laitokseen rekisteröityneiden lainaajien määrä.

40 Pääasiassa on riidatonta, että kuninkaan päätöksellä perustetussa järjestelmässä otetaan huomioon yleisölle lainausta harjoittaviin laitoksiin rekisteröityneiden lainaajien määrä muttei yleisön saataville saatettujen kohteiden määrää. Tällöin ei siis oteta riittävästi huomioon tekijöille aiheutuvan vahingon laajuutta eikä periaatetta, jonka mukaan tekijöiden on saatava direktiivin 92/100 johdanto-osan seitsemännessä perustelukappaleessa mainitun kaltaisia riittäviä tuloja vastaava korvaus.

41 Lisäksi kuninkaan päätöksen 4 §:n 3 momentissa säädetään, että kun henkilö on rekisteröitynyt useaan laitokseen, korvaus on tällaisen henkilön osalta maksettava vain kerran. Tässä yhteydessä VEWA väitti istunnossa, että 80 prosenttia kyseisistä laitoksista Belgian ranskankielisessä kieliyhteisössä vetoaa siihen, että suuri osa niiden

lukijoista on rekisteröitynyt myös muihin lainausta harjoittaviin laitoksiin eikä näitä lukijoita siis oteta huomioon korvauksen maksamisessa kyseessä olevalle tekijälle.

42 Näin ollen kyseinen järjestelmä voi johtaa siihen, että useat laitokset tosiasiassa lähes vapautetaan kaiken korvauksen maksuvelvollisuudesta. Tällainen tosiasiallinen vapautuminen ei kuitenkaan ole direktiivin 92/100 5 artiklan 3 kohdan mukaista, sellaisena kuin sitä on oikeuskäytännössä tulkittu: ainoastaan rajallinen määrä sellaisten laitosten ryhmiä, jotka mahdollisesti ovat velvollisia maksamaan korvausta direktiivin 92/100 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti, voidaan vapauttaa kyseisestä maksusta (ks. em. asia komissio v. Espanja, tuomion 32 kohta).

43 Ennakkoratkaisukysymykseen on siis vastattava edellä esitetyn perusteella, että direktiivin 92/100 5 artiklan 1 kohta on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle lainsäädännölle, jolla perustetussa järjestelmässä yleisölle lainauksesta tekijöille maksettava korvaus lasketaan yksinomaan lainaajien, jotka ovat rekisteröityneet yleisölle lainausta harjoittaviin laitoksiin, määrän mukaan lainaaja- ja vuosikohtaisesti vahvistetun kiinteän summan perusteella.

Oikeudenkäyntikulut

44 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 19.11.1992 annetun neuvoston direktiivin 92/100/ETY 5 artiklan 1 kohta on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle lainsäädännölle, jolla perustetussa järjestelmässä yleisölle lainauksesta tekijöille maksettava korvaus lasketaan yksinomaan lainaajien, jotka ovat rekisteröityneet yleisölle lainausta harjoittaviin laitoksiin, määrän mukaan lainaaja- ja vuosikohtaisesti vahvistetun kiinteän summan perusteella.

Allekirjoitukset